

अर्थ

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति । — कौटिल्य अर्थशास्त्र
संपादक—प्रो. वा. गो. काळे ★ सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११

पुणे, बुधवार तारीख १५ ऑगस्ट, १९४५

अंक ३३

— : साठे विस्कटे : —

ऑरेंज व श्रूसबरी

आतां स्थानिक ग्राहकांस अल्प प्रमाणांत मिळूं लागलीं. युद्धसमाप्तीचा काळ जवळ येत जाईल, तस-
तशीं परगांवांचे ग्राहकांसहि हळू हळू मिळूं शकतील.

— साठे विस्कट कं., पुणे २

तयार कपड्यांचे
व्यापारी

महिंद्रकर ब्रदर्स

गिरगांव, मुंबई नं. ४
व बुधवार चौक, पुणे.

दि न्यू सिटीझन बँक ऑफ इंडिया लि.

हेड ऑफिस : फोर्ट, मुंबई
खेळते भांडवल : २ कोटि रुपयांवर

— शाखा —

स्थानिकः— १ दादर, २ गिरगांव, ३ फ्रँट रोड, ४ जव्हेरी
बाजार, ५ शंवि, ६ विलेपार्ले, ७ माटुंगा.

इतरः— ८ अमरावती, ९ अहमदनगर, १० बेळगांव, ११
बडनेरा, १२ दिल्ली, १३ देवकाली, १४ धुळे, १५ इचलकरंजी,
१६ जळगांव, १७ कोल्हापूर, १८ करंजा, १९ लोणंद, २०
मिरज, २१ महाड, २२ मालेगांव, २३ नागपूर, २४ नाशिक शहर,
२५ नाशिक रोड, २६ नंदुरबार, २७ पुणे शहर, २८ सांगली,
२९ सोलापूर, ३० सिन्नर, ३१ संगमनेर, ३२ चांदा, ३३ अकोला,
३४ कोपरगांव, ३५ पेण, ३६ मलकापूर, ३७ अहमदाबाद.

— बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात —

डी. एन. गांडेकर,
बी. ए., एलएल. बी.
मॅनेजर, पुणे शाखा.

डी. डी. देशपांडे,
बी. ए.
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

दि प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रियल बँक लिमिटेड.

प्रेसिडेन्सी बँक बिल्डिंग, पुणे.
मुंबई शाखा : इस्माईल बिल्डिंग, फोर्ट, मुंबई.

अधिकृत व विक्रिस

काढलेले भांडवल	रु. १०,००,०००
खपलेले भांडवल	" १०,००,०००
जमा झालेले भांडवल	" ३,६७,९५५
एकूण खेळते भांडवल	" ३५,००,०००

मद्रास, सोलापूर, नगर व मुंबईवर ड्राफ्ट्स दिले जातात.

शेअर सर्टिफिकेट्स तयार आहेत. तरी शेअरवावतच्या पावत्या
पाठवून दिल्याबरोबर सर्टिफिकेट्स पाठविण्याची व्यवस्था होईल.
गो. धों. जोगळेकर चि. त्रिंबक चितळे
बी. ए. (ऑ.), बी. कॉम., एलएल. बी., मॅ. डायरेक्टर
मॅनेजर

विविध माहिती

हेन्री फोर्डचा ८२ वा वाढदिवस

सुप्रासिद्ध मोटर कारखानदार, मि. हेन्री फोर्ड, ह्यांनी आपला ८२ वा वाढदिवस नुकताच साजरा केला.

इंग्लंडमध्ये हिंदी मालकीची ग्रंथप्रकाशक कंपनी हिंदी मालकीची एक ग्रंथप्रकाशक कंपनी इंग्लंडमध्ये स्थापन व्हावयाची आहे. हिंदुस्थानासंबंधाचे ग्रंथ ती मुख्यत्वेकरून प्रकाशित करील.

स्वस्त मोटारांची हिंदुस्थानांत बनावट

हा देशातील लोकांच्या अल्प प्राप्तीच्या दृष्टीने येथे स्वस्त मोटारी बांधण्याचा विचार एका हिंदी तज्ज्ञाने केला आहे.

महाराष्ट्रातील गुळाची निर्गत

महाराष्ट्रातील गूळ कर्नाटकाला जाण्यावर रेल्वेने निबंध घातल्याकारणाने महाराष्ट्रातील गूळ विजापूर व धारवाड जिल्ह्यांकडे पाठविणे शक्य होत नाही. कोल्हापूरमधील गूळ तिकडे पाठविण्यांत येत आहे. महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांत त्यामुळे गूळ जादा शिष्टक राहिल, त्याचा उठाव करण्यासाठी पुणे जिल्ह्यातील ७,००० टन, अहमदनगर जिल्ह्यातील २,००० टन व सोलापूर जिल्ह्यातील ५०० टन गूळ मध्यप्रांत आणि वऱ्हाड, हैद्राबाद, बडोदे व गुजरातमधील संस्थाने इकडे पाठविण्याचे ठरविण्यांत आले आहे.

टाटा मिल्स लि. ची मॅनेजिंग एजन्सी

टाटा मिल्स लि. ची मॅनेजिंग एजन्सी टाटा सन्स लि. कडे होती. तिचे एवजी टाटा इंडस्ट्रीज लि. ला आता मॅनेजिंग एजंट्स नेमण्यांत आले आहे. टाटा इंडस्ट्रीज लि. चे सर्व भाग भांडवल टाटा सन्स लि. च्याच मालकीचे आहे.

हुंडा घेतल्याबद्दल दंड

लग्नांत हुंडा घेणे बेकायदा करणारा कायदा सिंधमध्ये अमलांत आला आहे. त्याचा पहिला बळी सखर येथील गोपाळदास तीर्थदास ह्यास ४,५०० रुपये हुंडा घेतल्याबद्दल २०० रुपये दंडाची शिक्षा आली.

अॅक्चुअरीची परीक्षा

इन्स्टिट्यूट ऑफ अॅक्चुअरीजची प्राथमिक परीक्षा ता. २८ जानेवारी व २९ जानेवारी १९४६ रोजी होणार आहे. त्यासाठी उमेदवारांचे अर्ज व पैसे लंडन येथे १९ नोव्हेंबर १९४५ चे आत पोचले पाहिजेत.

छत्र्या बनविण्याची सरकारी योजना

हिंदुस्थानांत १,५३,००० छत्र्या तयार करण्याची योजना सरकारने आखली आहे. मुंबई, अहमदाबाद, सुरत, जोधपूर, नडियाद, हुबळी, कलकत्ता, मद्रास, कालिकत, मंगलोर व दिल्ली येथे त्यांचे उत्पादन केले जाईल.

सुधारलेल्या जातींच्या वियांचा प्रश्न

तांदूळ, बाजरी, गहू, ज्वारी, तूर वगैरे अन्नधान्याच्या सुधारलेल्या जातींच्या वियांचा प्रश्न व्हावा, ह्यासाठी त्यांचे उत्पादन सध्याची मुंबई प्रांतातील सरकारी फार्म्स व त्यांचे शेजारील संदाने घेतलेली २६५ एकर जमीन ह्यांत करण्यांत यावयाचे आहे. सरकारच्या "अधिक धान्य पिकवा" मोहिमेचा एक भाग म्हणून अशा वियांचे उत्पादन व प्रसार करण्याचा सरकारचा विचार आहे. त्याप्रीत्यर्थ पांच वर्षांत मिळून ३,८४,५५७ रुपये खर्चण्याचे मुंबई सरकारने ठरविले आहे. हिंदुस्थान सरकार १९४५-४६ मध्ये २१,००० रुपये व १९४६-४७ मध्ये २५,००० रुपये देणार आहे. १९४६-४७ नंतर ह्या योजनेचा पुढोत्तर योजनेत अंतर्भाव केला जाईल.

— त्वरा करा —

ज्या तरुणांना सैन्यांत भरती होणेचे असेल त्यांनी त्वरित येऊन भेटावे अंगर पत्रव्यवहार करावा.

भरती कोणत्याही खात्यांत केली जाईल.

पत्ता:—

तुळजाराम मोदी

मोतीचौक, सातारा.

येत्या गणपति उत्सवांत

रोख रुपये १०० ची बक्षिसे मिळवा

— फक्त शाळेंतील मुला-मुलींसाठी —

फडके प्रॉडक्टस्, मुंबई या गृहउद्योगमंदिराचे विद्यमाने येत्या गणेशोत्सवांत मुंबई, पुणे, महाराष्ट्रांत विकटिकाणी प्रचारार्थ झंबो, जिंटी, सॅंडो, खाजाव या आधुनिक, पोष्टिक, सात्विक, आरोग्यवर्धक खाद्यपदार्थांचे प्रचारासाठी कंपनीचे सोल अजंट हरीभाऊ भंडारे, खाजाव डेपो, १४८८ शुक्रवार, गाडीखाना, पुणे यांनी २० वर्षांचे आंतील शाळेंतील मुला-मुलींना "खाजावचे गाणे" रचून व गाऊन दाखविण्याबद्दल १०० रुपयांची रोख बक्षिसे ठेवली आहेत. तरी या गाण्याच्या चढाबरोबरत भाग घेणारांनी हरीभाऊ भंडारे यांचेकडे नावे नोंदवावीत. मेळेघार्यांनाहि या संधीचा फायदा घेता येतील. आतांघासून रचावयास लागा. तयारी करा. ही संधी पुन्हा येणार नाही.

फडके प्रॉडक्टस्, मुंबई

झंबो-जिंटी-सॅंडो-खाजाव

सोल अजंट-हरीभाऊ भंडारे, पुणे.

एजन्सीसाठी समक्ष भेटावे.

EVERYTHING IN RUBBER GOODS

- Hospital Requirements ● Cab Tyres
- Mechanical Rubber Goods ● Rubber Gloves
- Rubber Rollers for Textile Mills
- Ebonite Sheets & Rods etc.

The Western India Manufacturers' Agency, Ltd.,
Sir Vithaldas Chambers, 16 Apollo Street, Fort, Bombay
Tel. 32408] [Telegrams : "Artileather"

अर्थ

वा. व. रू. (ट. स. माफ.) किरकोळ अं. २ आणे.

सर चिंतामणराव देशमुख ह्यांचे मार्गदर्शक भाषण

संक्रमण काळांत दक्षता बाळगण्याचें महत्त्व .

रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाची ११ वी वार्षिक सभा दिल्ली येथे गेल्या आठवड्यांत झाली, त्यावेळीं बँकेचे गव्हर्नर, सर चिंतामणराव देशमुख, ह्यांनी अध्यक्षपदावरून केलेले भाषण अत्यंत उच्चोच्चक झाले. युद्धपरिस्थितीतून शांततेच्या काळांत जाण्याच्या हिंदी संक्रमणावस्थेच्या अडचणी त्यांनी स्पष्ट करून सांगितल्या. मालाची व नोकरांची युद्धजन्य लष्करी मागणी कमी होताच उद्भवणाऱ्या प्रसंगावर उपाययोजना तयार ठेवली नाही, तर कांहीं काळ तरी आर्थिक घडी बिघडल्याखेरीज रहाणार नाही, असा इशारा त्यांनी दिला व त्याबाबत सरकारास कांहीं सूचनाहि केल्या. सरकारने योजना आसतांना केवळ क्वायतशीरपणावर दृष्टि न ठेवतां, देशाचें व जनतेचें व्यापक हित आपल्यापुढें ठेवावें, असें त्यांनी सांगितले. हिंदुस्थानाचें ग्रेट ब्रिटनमध्ये बरेच मोठे येणें साठलें आहे, त्यावर पुष्कळशी भिस्त ठेवण्याची प्रवृत्ति आढळून येते; परंतु प्रत्यक्ष व्यवहारांत त्या येण्याचा अपेक्षितका उपयोग करून घेणें अवघड जाईल, हें सर चिंतामणराव ह्यांनी स्पष्ट केले.

हिंदी बँकिंगचे क्षेत्रातील कांहीं अयोग्य प्रवृत्तींचा त्यांनी उल्लेख केला. ह्या प्रवृत्तींचा प्रसार किती व्यापक आहे, हें जरी आज निश्चितपणें सांगता आलें नाही, तरी त्यांस वेळींच आळा घालण्यांत आला नाही तर हिंदी बँकिंग व्यवसायावर त्यांचा अनिष्ट परिणाम झाल्याविना रहाणार नाही. कित्येक बँका इतर बिगर-बँकिंग कंपन्यांचे शेअर खरेदी करून त्यांवर हुकमत चालवूं पहातात. हे भाग खरीदतांना त्यांस किंमत किती यावी लागत आहे व त्यांवर व्याज किती सुटत आहे, हें बघण्यांत येतेंच असें नाही. ह्या व्यवहारामुळे बँकेच्या स्वतःच्या आर्थिक परिस्थितीवर होणाऱ्या परिणामाकडेहि दुर्लक्ष्य केले जातें. कित्येक बँका भरमसाटपणें आपल्या शाखांचें जाळें पसरवीत आहेत. ताळेबंद तयार करतांना आकड्यांची विलक्षण ओढाताण केलेली कांहीं बँकांचे बाबतींत दिसून येते. सोडतीच्या स्वरूपाच्या व्यवहारांत कांहीं बँकांना जुकून नफा मिळाला तरी त्यांनी त्याचा विनियोग गंगाजळी मजबूत करण्याकडे न करितां दिव्दिहंद जाहीर करून रकम वाटून टाकण्याकडे केला, असेंहि आढळतें. ह्या प्रकारच्या सर्व प्रवृत्तींस आळा घातला पाहिजे, असें मत सर चिंतामणराव ह्यांनी व्यक्त केले. बँकांनी सरकारकडे भांडवलवादीस परवानगी मागणारे अर्ज केले, त्यांवर रिझर्व्ह बँकेने सल्ला देतांना बँकिंगची वाढ इष्ट मार्गाने होईल, ह्याबाबत शक्य ती दक्षता बाळगली. परंतु, तेवढ्यानेच केवळ भागणें शक्य नसल्याकारणानें, बँकिंगच्या घंटाचें नियंत्रण करणारे एक बिल तयार करण्यांत आले. ह्या बिलाचा मसुदा मार्गेच प्रसिद्ध झालेला आहे.

वेगवेगळ्या देशांत चलनविस्ताराचें मान भिन्न भिन्न आहे. युद्धखर्चाचा बोजा जनतेवर टाकावयाचा, तो कर्जाचे स्वरूपांत किती असावा व करवसुलीचे स्वरूपांत किती असावा, ह्याविषयी ठिकठिकाणीं केलेल्या योजनांत व त्यांच्या अंमलबजावणींत एक-

वाक्यता नसल्याचा हा परिणाम आहे. सहाजिकच, निरनिराळ्या देशांत किंमतींची वाढ कमी-अधिक प्रमाणांत झालेली आहे. ज्या मालाची खरेदी-विक्री आंतरराष्ट्रीय स्वरूपाची आहे, अशा मालाच्या किंमतींत वेगवेगळ्या देशांत फरक पडतो, त्यामुळे अधिकच अडचणी उपास्थित होतात. ग्रेट ब्रिटनमध्ये मालाच्या उत्पादनास पडणारी किंमत, तो माल हिंदुस्थानांत आणावयास येणारा खर्च व योग्य नफा ह्या सर्वांचे दुप्पट ते तीन पट किंमत त्या मालास हिंदी बाजारपेठेंत मिळू शकते तेव्हां, ग्रेट ब्रिटनमधील व हिंदुस्थानांतील बाजारभावांत पडणाऱ्या तफावतीचा फायदा कोणास व किती मिळावा, हा महत्त्वाचा प्रश्न येथें उपास्थित होतो. आयात होणाऱ्या मालाची विक्री येथील बाजारांतील प्रचलित महागाईच्या भाषानें होऊं दिली, तर विदेशी कारखानदार आणि निर्गतीचे व्यापारी ह्यांची चंगळ उडेल परंतु हिंदी चलनविस्तारास आळा बसविण्याचा व जनतेस स्वस्त माल पुरवण्याचा उद्देश सफळ कसा होणार ? असा प्रश्न सर चिंतामणराव ह्यांनी उपास्थित केला आहे.

हिंदुस्थानांतील बाजारभाव वाजवीपेक्षा फाजील कडाडलेले असल्याकारणानें हिंदुस्थानानें ब्रिटिश व इतर सरकारांस पुरविलेला माल त्यांस फार महाग पडलेला आहे आणि ग्रेट ब्रिटनमध्ये साठलेले हिंदी येणें हें सग्या येण्यापेक्षा त्यामुळे निष्कारण मोठे दिसत आहे, असा कित्येक वेळा हितसंबंधी बाजूनें युक्तिवाद करण्यांत येतो. सर चिंतामणराव देशमुख ह्यांनी त्यास खोख उत्तर देऊन, हिंदुस्थानास भांडवली व इतर माल योग्य किंमतीस व अर्थावर पुरविला जाण्याचें अगत्य प्रतिपादन केले. त्यांच्या भाषणांतील हा भाग महत्त्वाचा आहे. रिझर्व्ह बँकेच्या गव्हर्नरांनी आपल्या उच्च स्थानावरून हिंदी बाजूचें समर्थन करून राष्ट्रीय हिताचा पुरस्कार करण्याची संधी योग्य रीतीनें साधली, ह्याबद्दल त्यांचें अभिनंदन केले पाहिजे. भांडवली स्वरूपाचा विदेशी माल महाग पडला, तर त्याचा दुष्परिणाम हिंदी उद्योगघंटांवर दीर्घकालीन स्वरूपाचा होईल, ह्याचाहि त्यांनी आपल्या भाषणांत उल्लेख करून, वेळींच सावधगिरीची सूचना दिली आहे. एकंदरति पहातां, सर चिंतामणराव देशमुख ह्यांचें भाषण अत्यंत मार्गदर्शक आणि जबाबदारीनें पूर्ण असें झालें असून सरकारासहि त्याकडे दुर्लक्ष करून भागणार नाही. रिझर्व्ह बँकेस हिंदी आर्थिक धोरण आखण्यांत महत्त्वाचें स्थान असावें, अशी जनतेची जुनी मागणी आहे. सर चिंतामणरावांनी आपल्या भाषणानें त्या मागणीचें रहस्य सिद्ध करून दाखविलें आहे.

बँक ऑफ इंग्लंड सरकारी होणार ?

कामगार पक्षाचें मंत्रिमंडळ ग्रेट ब्रिटनमध्ये आतां अधिकारूढ झालें आहे. त्याच्या समाजसत्तावादी ध्येयवादास अनुसरून बँक ऑफ इंग्लंड पंतिवर्षीच्या सत्तेखाली आणली जाईल असें कामगार पक्षाचे एक पुढारी, प्रो. लार्स्की ह्यांनी बोलून दाखविलें आहे. ह्या बँकेचें धोरण नेहमी ब्रिटिश सरकारच्या धोरणाशीं मिळतें आणि राष्ट्रीय स्वरूपाचें असतें, तरी ती संस्था आज सरकारी नाही. ह्या स्थितींत क्रांती घडवून आणण्याचा नव्या मंत्रिमंडळाचा बेत आहे. जनतेच्या हिताच्या दृष्टीनें राष्ट्रीय मध्यवर्ती बँकेसारखी चलन व पैसा ह्यांवर प्रभावी सत्ता गाजवणारी संस्था लोकशाही सरकारच्या कक्षांत असणें अगत्याचें आहे ह्या कल्पनेवर ही क्रांतिकारक योजना आधारलेली आहे.

दि न्यू सिटिझन बँक ऑफ इंडिया लि.

मार्च, १९४५ अखेरच्या रिपोर्टातील महत्त्वाच्या बाबी

(१) बँकेचे सेवते भांडवल ६५ लाखांनी वाढून ते १,८५,००,००० रुपये झाले. ३१ जून, १९४५ अखेर ते २ कोटी रुपयांवर गेले आहे.

(२) विक्रीस काढलेले ९,०३,१७५ रुपयांचे भाग भांडवल संपून गेले. आणखी २४ लक्ष रुपये दर्शनी किंमतीचे भाग विकण्याची सरकारकडे परवानगी मागितली आहे. ते सर्व संपले, म्हणजे वसूल भांडवल २२,४०,४६० रुपये होईल.

(३) अहवालाचे वर्षी बँकेने नऊ नव्या ठिकाणी आपली व्यवहार केंद्रे उघडली.

(४) शेअर्सच्या विक्रीवर १,०८,३८१ रुपये प्रीमियम मिळाला. एकूण ६०,२५४ रुपयांचा भांडवली स्वरूपाचा सर्च ह्यापूर्वी जिंदगीचे बाजूस होता, तो पूर्णपणे लिहून टाकण्यांत येऊनहि व भारी वकिली व कोर्टसर्च आणि छपाई सर्च भागवूनहि बँकेस ६३,७६६ रुपयांचा निवळ नफा उरला.

(५) भागीदारांस मिळणारा डिबिडेंडाचा दर कायम राखण्यांत आला आहे.

(६) बॉंबे स्टॉक एक्सचेंजवरील शेअर्सचे यादीत बँकेचा शेअर आणण्याचा प्रयत्न चालू आहे.

दि ट्रॅन्समो लि., पुणे

बहानुक आणि मिळकत ह्यांचा घंदा करणारी वरील कंपनी श्री. मा. पं. सोमण, एम. ए. व श्री. श्री. वा. रानडे ह्यांनी नुकतीच नोंदली आहे.

कर्जनिवारण कायदा प्रचार

कर्जनिवारण कायद्याचा ज्यास्तीत ज्यास्त फायदा शेतकऱ्यांस मिळावा, म्हणून प्रचारकार्य करण्यासाठी शुक्रवार ता. १० रोजी मुरबाड येथे सभा झाली. ता. २० रोजी घसई येथे व ता. ७ सप्टेंबर रोजी मुरबाड येथे जाहीर सभा होणार आहेत. अर्ज लिहून कोर्टात दाखल करण्याचे काम करण्यास तयार असतील, अशांच्या खास शिक्षणाची व्यवस्था करण्यांत येणार आहे असे दि. ऑ. ऑ. को. सो. ठाणे श्री. दौ. ज. हुंजारवा हे कळवितात.

८,००,००० अमेरिकन सैनिक स्वदेशी परत

युरोपांतून ८,००,००० अमेरिकन सैनिक अमेरिकेकडे व पॅसिफिक युद्धक्षेत्राकडे आतांपर्यंत रवाना केले आहेत.

भारत इ. बँकेचे ओझर (तांबड) येथील पे ऑफिस

भारत इ. बँक लि. ने ओझर येथे एक पे ऑफिस १५ जुलै रोजी उघडले आहे. ओझर हे गांव नाशीकपासून ११ मैलांवर आहे. उद्घाटन समारंभ श्री. शांतिकुमार दास मास्तर, बी. ए., एलएल. बी., अॅडव्होकेट, ह्यांचे हस्ते झाला.

युद्धकाळातहि इंग्रजांचे आरोग्य कसे राहिले ?

(१) आहाराची शास्त्रीय पद्धतीने आसणी ; करण्यांत आली होती, (२) प्रत्येकास भरपूर उद्योग होता, (३) उपलब्ध अन्न खरेदी करण्यास प्रत्येकाजवळ पुरेसा पैसा होता व (४) युद्ध जिंकण्याच्या नादांत सर्व जण स्वतःच्यापेक्षा दुसऱ्याच्या दुःखाचा विचार करण्यांत अधिक मग्न होते. ब्रिटिश मिनिस्ट्री ऑफ हेल्थचे चीफ मेडिकल ऑफिसर, सर विल्यम जेमसन ह्यांनी युद्धकाळातहि इंग्रजांचे आरोग्य कसे चांगले राहिले ह्याची वरीलप्रमाणे कारणमीमांसा केली.

पहिल्याच वर्षी करमाफद टक्के डिबिडेंड वाटले!

ब्रिप्ला कमर्शियल कंपनी लि.

मुख्य कचेरी : सरस्वती-विलास, लक्ष्मीरोड, पुणे २

मुदतीच्या ठेवी स्वीकारल्या जातील.

व्याजाचे दर:-एक वर्ष ४½%; तीन वर्षे ५%; पांच वर्षे ६%.

६. पांचशेच्या खाली रकम स्वीकारली जाणार नाही.

व्याज दर सहामाहीस दिले जाते.

मॅनेजिंग एजंटस

}

मा. पं. सोमण, एम. ए.
श्री. वा. रानडे

“मागोरा”चा अभिनव व आश्चर्यकारक शोध

ढेकणांच्या उदबत्या

(ABC)

BUG COILS (ABC)

प्रत्येक उदबत्ती रात्रभर जळते व तोंपर्यंत ढेकून आपले ठिकाण सोडून बाहेर येत नाहीत. विशिष्ट घुरामुळे हा चमत्कार होतो. बॉक्समध्ये १२ तांबड्या उदबत्या तांबड्या पॅकिंगमध्ये बॉक्स किं. रु. १८८, ट. ख. निराळा.

दि मागोरा केमिकल कं. लि.,

हिरावाग, पुणे २

Consent of the Central Government has been obtained to this issue under Defence of India-Rule 94-A. It must be distinctly understood that in giving this consent, the Government of India do not take any responsibility for the financial soundness of any schemes or for the correctness of any of the statements made or opinions expressed with regard to them.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

(शेड्यूल्ड बँक)

हेड ऑफिस-पुणे शहर.

एकूण सेवते भांडवल रु. १,२५,००,०००

विक्रीस काढलेले नवीन भांडवल रु. ५,००,०००

(प्रत्येकी रु. ५० च्या १०,००० भागांत विभागलेले).

वरील शेअर्स ता. ६-७-४५ रोजी बँकेच्या रजिस्टरवर असलेल्या शेअर-होल्डरांना त्यांच्या प्रत्येक जुन्या ४ शेअर्सना १ नवा शेअर याप्रमाणे रु. ५ वाढीने देऊ केले आहेत. पहिल्या शेअर-होल्डरांनी घेऊन उरलेले शेअर्स इतरांना तेवढ्याच वाढीने (रु. ५/-) देण्यांत येतील. अर्ज पाठविण्याची शेवटची तारीख १५/९/१९४५ ही आहे.

सी. व्ही. जोग,

मॅनेजर.

स्फुट विचार

मजूर मंत्रिमंडळ कोणते घोरण स्वीकारणार ?

जपानचा पूर्ण पराभव आणि हिंदुस्थानची नियोजनमूलक आर्थिक प्रगति हे दुहेरी ध्येय कार्यक्षम रीतीने साधतां यावे ह्या करितां येथील मध्यवर्ती राज्यव्यवस्थेत लोकप्रतिनिधीच्या मंत्रिमंडळाची स्थापना अत्यावश्यक आहे ह्या भावनेने लॉर्ड वेव्हल ह्यांनी सिमला परिषद भरवण्याचा सटाटोप केला. हा प्रयत्न तात्पुरता फसला तरी त्याची सूत्रे पुन्हा लवकरच हातीं घेण्यांत येतील असे आश्वासन एक महिन्यामार्गे देण्यांत आले होते. मध्यंतरी इंग्लंडमध्ये काँग्रेसचेटिब्ले पक्ष अधिकारच्युत होऊन त्याची जागा कामकरी पक्षाच्या मंत्रिमंडळाने घेतली. हिंदी जनतेच्या राष्ट्रीय आकांक्षासंबंधाने ह्या विजयापेक्षास विशेष सहानुभूति घट्ट असल्याने त्यास विचारविनिमयास योग्य वेळ मिळतांच ब्रिटिश मंत्रिमंडळ सिमला परिषदेत स्थगित झालेली चर्चा पुन्हा चालू करून स्वतःची नवीन योजना पुढे मांडील अशी आशा उत्पन्न झाली. परंतु युद्धसमप्तीच्या पूर्वीच्या काळांत सध्याच्या मध्यवर्ती मंडळाची तात्पुरती पुनर्घटना करण्याऐवजी कायमच्या राज्यघटनेच्या बनावटीचाच प्रश्न एकदम हातीं घ्यावा अशी एक सूचना मध्येच पुढे आली आहे. ती स्वीकारली गेल्यास प्रगतीचे संबंद गाठोडेंच सुटीवर टांगल्यासारखे होणार आहे. असे झाल्यास देशाच्या औद्योगिकीकरण्याच्या व आर्थिक पुनर्रचनेच्या शिजलेल्या व शिजत असलेल्या सर्व योजना अनिश्चितकाळपर्यंत पडे टकलल्या जातील ही गोष्ट अत्यंत असमाधानकारक अशी आहे. रशिया मित्रराष्ट्रांच्या बाजूने जपानच्या विरुद्ध युद्धाच्या आस्ताड्यांत आतां उतरला आहे आणि बाँब हल्ल्यामुळे त्या देशाची रास्तारंगोळी हेत आहे अशा अनुकूल स्थितीत राष्ट्रीय स्वरूपाच्या मंत्रिमंडळाबाबत जनतेच्या मनांत अपेक्षा उत्पन्न झाल्या आहेत, त्यांस दिरंगाईच्या घोरणाने घक्का बसल्यावांचून राहणार नाही. मध्यवर्ती व प्रांतिक सरकारांपुढे अनेक जिवाळ्याचे पण कठीण प्रश्न पडले आहेत, आणि ते लोकसत्तानुवर्ती मंत्रिमंडळेंच सोडवू शकतील ह्याविषयी मतभेद नाही. नवीन ब्रिटिश प्रधानमंडळ ही गोष्ट लक्षांत घेऊन धैर्याने अडचणीस तोंड देऊन प्रगतीचा मार्ग चोसालेळ अशी आशा आहे. जुन्या चाकोरीतून ते जाऊ लागल्यास त्यांचे घोरण निराशाजनक ठरल्यावांचून राहणार नाही.

नवीन अजस्र अस्त्राचे दूरगामी परिणाम

जर्मनीने बाणाच्या स्वरूपाचीं अस्त्रे इंग्लंडवर फेकून मित्रराष्ट्रांच्या युरोपांतील मोहिमेस कुंठित करण्याचा प्रयत्न केला. असल्याच प्रकारचीं आणखी अनेक शस्त्रे बनवून त्यांचा उपयोग युद्धांत करण्याचा हिटलरचा बेत होता. पण त्याची ह्या बाबतींतली तयारी पुरी होण्यापूर्वीच जर्मनीस शरण यावे लागले आणि नात्सींची शास्त्रीय कल्पकता फलरूप होऊ शकली नाही. मित्रराष्ट्रांचे शास्त्रज्ञहि जर्मनी नवीन-नवीन घातुक अस्त्रे बनवण्यांत गुंतला असतांना स्वस्थ बसले नव्हते आणि शत्रूच्या तोडीस तोड देण्याचा त्यांचा प्रयत्न सारखा चालू होता. त्यांचे फळ जपानवर अमेरिकनांनीं नुकत्याच सोडलेल्या अजस्र व भयंकर विघातक बाँबमध्ये प्रत्यक्ष दिसून आले आहे. जपान तात्काळ शरण न आल्यास ह्या नरकाचा पाऊस आपण शत्रूच्या देशावर पाडणार आहो अशी घोषणा प्रेसिडेंट ट्रूमन ह्यांनी केली आहे. नवीन बाँबच्या ह्या वर्णनाची यथार्थता त्याच्या नाशकारक प्रचंड व विस्तृत शक्तीचे वृत्त प्रसिद्ध झाले आहे त्यावरून सहज येते.

लढाऊ विमानांतून टाकण्यांत येणाऱ्या बाँबमुळे आणि दूर अंतरावरून सोडण्यांत येणाऱ्या बाँबफेक्या बाणांच्या योगाने संरक्षक तटबंधा व राष्ट्रीय सरहद्दी कुचकामाच्या ठरल्या असल्याचा अनुभव अगोदर आलाच आहे. आतांपर्यंत वापरण्यांत आलेल्या बाँबसच्या अनेक पटींनी अधिक घातुक शक्ती असलेल्या नवीन बाँबने औद्युनिक युद्धपद्धतीत क्रांति घडवून आणली आहे. ह्यापुढे, प्रचंड शस्त्रास्त्रे बनवण्याचे सामर्थ्य असलेल्या बलवान व श्रीमान राष्ट्रांसच युद्धांत जय मिळवण्याची शक्यता राहणार असल्याने जागतिक शांततेचे व आंतरराष्ट्रीय सलोख्याचे रक्षण करण्याची जबाबदारी त्यांचेवर सर्वस्वी येऊन पडली आहे. शास्त्रीय शोधांचा दुरुपयोग मानवी संस्कृति व स्वातंत्र्य ह्यांचा नाश करण्याकडे होऊ शकतो हे जर्मनी व इटली ह्यांनी स्वतःच्या कुतीने सिद्ध केले आहे. त्यांचीं अस्त्रे त्यांचेवरच उलटवणे मित्रराष्ट्रांस आवश्यक झाले आहे. तथापि, आतां ह्या प्रकारची शस्त्रास्त्रांची स्पर्धा व शर्यत कायमची बंद झाली पाहिजे आणि युद्धांची शक्यताच नाहीशी केली जाऊन आंतरराष्ट्रीय मतभेद व तटे तडजोडीने व सामोपचाराने मिटवले जाण्याची कायमची व्यवस्था होणे अगत्याचे आहे. क्रिस्को परिषदेत उभारण्यांत आलेल्या जागतिक घटनेचा हाच उद्देश आहे. त्याच्या महत्त्वाची योग्य कल्पना नवीन बाँबच्या शोधाने करून दिली आहे. त्याच्या दूरगामी परिणामांची जाणीव वृत्तपत्रांत ह्यासंबंधांत व्यक्त करण्यांत आलेल्या विचारांवरून लोकमतास असल्याचे दिसून येत आहे ही समाधानाची गोष्ट आहे.

आयात-निर्गत व्यापारांतील "अहश्य" बाबी

परदेशांतून जरूरीचा माल सोयीने विकत घेतां यावा ह्या हेतूने राष्ट्र स्वतःच्या मालाची निर्गत वाढवण्याचा प्रयत्न करित असतात. ह्या निर्गत-आयात व्यापाराच्या राष्ट्रीय आढाव्यांत प्रत्यक्ष ऐनजिनसी मालाच्या बरोबर किस्थेक "अहश्य" देवचेवीच्या बाबी आढळतात. हिंदुस्थानांत नोकरी करून सेवानिवृत्त झालेल्या ब्रिटिश अधिकाऱ्यांची पेन्शने, इंग्लंडमध्ये काढलेल्या कर्जांचे व्याज, ब्रिटिश कंपन्यांनी येथे मिळवलेला नफा व कामाचा मोबदला इत्यादि "अहश्य" आयातीची फेड ऐनजिनसी मालाच्या निर्गतीने ह्या देशास करावी लागली आहे आणि असल्या "होम चांजेस" चा आकडा कोट्यवधि रुपयांत प्रतिवर्षी मोजावा लागला आहे. ह्याच्या उलट, अमेरिकन लक्ष्मीपुत्र प्रवासी युद्धापूर्वी ह्या देशांत येऊन लाखो रुपये पैनीने खर्चीत. त्यांचा मोबदला येथील मालाच्या सपाचे स्वरूपांत मिळत असे आणि हा एक प्रकारचा निर्गत व्यापार राष्ट्रीय आढाव्यांत "अहश्य" गणला जाई. स्त्रिस्लँडमधील सुट्टिसोदर्य ही अशीच महत्त्वाची अहश्य निर्गतीची बाब त्या देशाचे बाबतीत आहे. युद्धोत्तर काळांत आपली अहश्य निर्गत वाढवण्याची ब्रिटिश लोकांची मनीषा असून परदेशांतून सर्चिक प्रवासी आकर्षून घेण्याची पद्धतशीर व्यवस्था त्यांनी चालू केली आहे. युद्धापूर्वी परकीय प्रवासी प्रतिवर्षी सरासरीने तीस कोटि रुपये खर्चीत. हा आकडा दुप्पट, तिप्पट करण्याची तेथील हितसंबंधी लोकांची संचलित सटपट चालू आहे आणि तिला ब्रिटिश सरकारची सहानुभूति आहे. ह्या देशांतल्या देशांत पवित्र स्थळी लक्षावधि यात्रेकरूंची, स्थानिक धंदेवाले पुण्यसाधनाचे कार्मी सोय करतात आणि तिच्या मोबदल्यांत त्यांचेकडून पैसा कमावतात. त्याचप्रमाणे परकीय लोकांस स्वदेशांतील सुट्टिसोदर्य, ऐतिहासिक व कलाप्रचुर स्थळे व सामाजिक वैशिष्ट्ये ह्यांच्या परिचयाचे सौख्य पुरवून त्यांची किंमत हिंदी धंदेवाल्यांस वसूल करतां येते. ब्रिटिश व्यवसायी लोकांप्रमाणे हिंदी धंदेवाल्यांनी (रेल्वे, हॉटेलांचे मालक, टॅक्सीचा व्यवसाय करणारे, कलाकुसरीचा माल बनवणारे व विकणारे) हा व्यापार पद्धतशीर रीतीने करणे आवश्यक आहे.

शेअर बाजार

(श्री. व. वि. लोणकर, १२८६ शिवाजीनगर, पुणे ५)

जपानच्या शरणागतीची बातमी मागच्या शुक्रवारी बाजार स्थिर बंद झाल्यानंतर आली व स्वाजगीत भाव अपेक्षेविरुद्ध झपाट्याने सार्ली ठोकण्यांत आले. शनिवारी शेअरबाजाराचे अध्यक्षाने नेहमी सुट्टी असते तरी एकीतिवी स्वासगी सौंदे करणा-रच तर मग बाजार खुला ठेऊन बाजाराला काय पाहिजे तो गोंधळ उघड घालू दिला. सोने-चांदी तर पडलेच पण रुईने जो सूर मारला तो ४३३ वरून ३८८ पर्यंत ! म्हणजे रुईत लोकांनी किती मार खाल्ला असला पाहिजे याची कल्पनाच करवणार नाही. इकडे डिफर्ट २२०० वरून कमीत कमी २१०५, ऑर्डिनरी ४०१ वरून ३९०, नागपूर ३७२ वरून ३६४ असे विविध भाव पडले. मात्र सोमवारी पुन्हा बंद होता त्यांना प्रतिक्रियात्मक स्थिरपणा आलेला दिसला.

नेहमीप्रमाणेच भावांत मोठे फेरफार झाल्यानंतर मंडळींची धावपळ सुरू झाली असून जो तो दुसऱ्यास अथवा ज्योतिषास पुढे काय होणार, मंदी किती होणार व किती काल टिकणार असे विचारू लागला आहे.

याला थोडक्यांत उत्तरे अशी देता येतील.

(१) युद्ध थांबताच भाव पडणार हे ठरल्यासारखे असल्याने व जपानी युद्ध लवकरच थांबणार हे गृहीत असल्यामुळे बाजार फार वर नव्हते. त्यामुळे वेढेवांकडे पडण्यास वाव कमी.

(२) पदार्थांच्या किंमती कमी झाल्यामुळे नफ्याचे प्रमाण उतरले तरी जादा कराचे ओझे त्याच प्रमाणात खात्रीने कमी होतील. म्हणजे डिव्हिडंड देण्याचा वाव फारसा कमी होऊ नये.

(३) वाढलेले चलन, उतरलेले व्याजाचे दर व मोकळा पैसा दुसऱ्या घंटांत येवढ्यांत न गुंतला जाण्याची शक्यता-यामुळे बाजाराला खालच्या भावांत वारंवार टेका देता येईल.

मात्र आलेली पहिली मोठी लाट जाईतोपर्यंत बाजार वेढावांकडा हालणे अपरिहार्य आहे. घबराटांत नांवावर चढविलेले शेअर्स विकून टाकणे शहाणपणाचे ठरणार नाही. सटोडिये नेहमीच अंगाबाहेर धंदा करत असतात. त्यांना विकण्याची घाई होणारच व त्यांच्या बेचाणीमुळे व इतर बाजारांचा परिणाम म्हणून-बाजार तात्पुरता वर आला तरी-पुन्हा सार्ली दाबला जाऊ शकेल. ज्या ज्या वेळेला असा सार्ली गेलेला दिसेल त्या वेळेस शक्तीप्रमाणे माल उचलावा व थोड्या फरकात काढून टाकावा व जवळ जर वरच्या भावांतले शेअर्स असतील तर त्यांची सरासरी उतरविण्याचा प्रयत्न करावा. शक्य तर आठ पंधरा दिवस बाजारच्या हालचालीकडे मुळीच लक्ष देऊ नये व गुंतविणारांनी मन स्थिर ठेवण्याचा प्रयत्न करावा.

इंदूर परस्पर सहकारी पेढी मर्यादित

वरील पेढीचे एकूण सेव्हें भांडवल ११ लक्ष ६२ हजार रु. आहे. ३१-३-१९४५ अखेरच्या वर्षी तिला ६,९१० रुपये नफा झाला. भागीदारांस २% डिव्हिडंड मिळाले. पेढीने कांहीं दिवस ठेवी घेण्याचे बंद केले होते. ता. २२ मे १९४५ पासून पुनः अ-सभासदांच्या ठेवी घेण्यास प्रारंभ झाला आहे व ही रकम सरकारी रोख्यांत गुंतविण्यांत येत आहे. पेढीच्या धान्य दुकानाचा फायदा ३३० कुटुंबांना मिळतो. पेढीच्या लौकिकास साजसे रौप्यमहोत्सव स्मारक करावे असे १९४३ साली उत्सवाचे वळी ठरले. संकल्पप्रमाणे दरसाल ५०० रुपयेप्रमाणे नफ्यांतून ५,००० रुपये आतां जमले आहेत. स्मारकासंबंधी योजना सभासदांकडून मागविण्यांत आल्या आहेत.

तु
म
च्या
पै
शा
चायो
ग्य
मो
ब
द
ला

सुंदर व रसिक स्त्रियांची निवड

आशा

सौंदर्य साधनें

विक्रीसंघटनेचा व्याप
पेशावर ते मद्रा व केंद्रा ते
कलकत्त्यापर्यंत पसरला आहे.

(स्वतःचे डेपो : मुंबई-गोवा-बंगलोर-दिल्ली)

वरील माल तयार करणाऱ्या महाराष्ट्रीय शास्त्रज्ञांचा कारखाना

दि आयडिअल इन्स्ट्र्यूट

४५, प्रिंसेस स्ट्रीट, मुंबई २.

कारखान्याच्या वाढीसाठी ठेवी घेणे आहेत.

'अर्थ' ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

व्ही.पी. वेडेकर
आणि सन्स लि.

मुंबई.

मसाल्याचे

व्यापारी

पुणे एजंट:-

द. ना. हेजीब

नोगी आणि कं. मुंबई ४

साखरेचा जागतिक सुटवडा

चालू युद्धपूर्वी जगातील साखरेच्या मागणीचे मानाने तिचा पुरवठा भरपूर होता; एवढेच नव्हे तर उसापासून केल्या जाणाऱ्या स्वस्त साखरेच्या स्पर्धेपासून कित्येक पाश्चात्य राष्ट्रे स्वतःच्या बीटांच्या बनवल्या जाणाऱ्या साखरेचे रक्षण करित होती. युद्धपरिस्थितीमुळे हे संबंध पारहें फिरले आहे. ह्याचें मुख्य कारण साखरेच्या उत्पादनाचें मुख्य केंद्र जावा देश अजून जपान्यांच्या ताब्यांत आहे आणि फिलिपाइन्समधील उत्पादन चालू होण्यास अजून कांहीं काळ लोटला पाहिजे हे आहे. ह्या दोन देशांत मिळून युद्धपूर्वी साडेपंचवीस लक्ष टन साखर तयार होत असे. जगातील उसाच्या साखरेच्या एकूण उत्पादनाचा सुमारे सातवा हिस्सा हे दोन देश पुरवित. ऑस्ट्रेलियाचें उत्पादन आठ लक्ष टनांचें सहा लक्ष टनांवर आलें आहे. द्यूशामधील साखरेचें उत्पादन मात्र कायम राहिलें असल्याने इंग्लंड, अमेरिका व कॅनडा ह्यांची मागणी पुरवली जाईल. अमेरिकेस चालू साली सुमारे षासष्ट लक्ष टन साखर लागेल. ह्यापैकी अकरा लक्ष टन प्रत्यक्ष त्या देशांत तयार होईल आणि बाकीचा पुरवठा द्यूना, प्युरेटो रिको, दक्षिण अमेरिका व हवाई ह्या देशांतून व्हावा लागेल. ग्रेट ब्रिटनला युद्धपूर्वी प्रतिवर्षी सुमारे चोवीस लक्ष टन लागत असत आणि त्या देशांत बीट साखर साडे चार लक्ष टनांपर्यंत तयार होई. गेल्या वर्षी ग्रेट ब्रिटनमध्ये नेहमीच्या मानाने सुमारे सत्तर टक्के साखर स्वपली. चालू साली एकूण सुमारे अठरा लक्ष टन साखर उपलब्ध होईल आणि हा पुरवठा वेस्ट इंडीज, मॉरिशस, फिजि, इत्यादि देशांतून येणारा माल आणि स्थानिक उत्पादन व साठ्यांतील कांहीं भाग ह्यांचा मिळून होईल. युद्धामुळे उध्वस्त झालेल्या युरोपियन देशांतलें साखरेचें उत्पादन अर्थातच घटलें आहे आणि त्यास अल्प पुरवठाहि करण्याचा प्रश्न विकट झाला आहे. रशियाचें तेथील लक्ष टनांचें मामुली उत्पादन फुकटच घटलें आहे. पोलंड, चेकोस्लोव्हेकिया ह्यासारखे देश साखरेच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण असत आणि आपल्या उत्पादनाचा कांहीं भाग निर्यात करित. हिंडुस्थानचें सुमारे बारा लक्ष टनांचें उत्पादन ह्या देशास जेमतेम पुरण्यासारखें आहे आणि युद्धपरिस्थितीमुळे त्याची वाटणी अडचणीची झाली आहे. इतर देशांच्या मानाने हिंडुस्थानातील साखरेचा मामुली दर माणशी स्वल्प अल्प आहे. इंग्लंडमध्ये रॅशनिंग असूनहि तेथील जनतेस साखरेचा पुरवठा हिंडुस्थानशी तुलना करतां किती तरी मोठ्या प्रमाणांत होत आहे. तथापि युद्धपरिस्थितीमुळे जागतिक उत्पादन व पुरवठा मर्यादित झाल्याने तेथेहि साखरेची टंचाई भासत आहे. युरोपमध्ये आतां स्थिरस्थावर होत आहे आणि जपानी युद्धाचा शेवट जवळ येत आहे. ह्या बाबतीत जसजशी प्रगति होत जाईल तसतसा साखरेच्या जागतिक पुरवठ्याचा प्रश्न सुटत जाईल.

इंडियन प्रोप्रेसिडन्स इ. कं. लि. पुणे

१९४४ मध्ये वरील कंपनीकडे २,४५,२०० रुपयांच्या विम्याचे अर्ज आले. कंपनीने २,२४,२२५ रुपयांचे विमे स्वीकारले, त्यांचे वार्षिक हप्ते १२,५२० रुपयांचे आहेत. कंपनीचे एकूण उत्पन्न १,००,५४८ रुपये झाले. सर्व भागवून ७०,२९० रुपये लाइफ फंडांत टाकण्यांत आले ह्या फंडाची रकम वर्षाअखेर २,७८,४१२ रुपये झाली. कंपनीच्या सर्वांचे प्रमाण सालोसाल उतरत चाललें असून तें आणखी खाली उतरविण्याचा चालकांचा प्रयत्न चालूच आहे. कंपनीच्या सरकारी रोख्यांचे बाजार भाव खरेदी किंमतीपेक्षा १३,४५३ रुपयांनी अधिक आहेत. प्रिन्सिपॉल व्ही. के. जोग हे कंपनीचे अध्यक्ष असून श्री. ए. एन. गाडगीळ हे सेक्रेटरी आहेत.

दिल्ली डेअरीज लि.

वरील नांवाची एक कंपनी न्यू दिल्ली येथे नोंदण्यांत आली आहे. दिल्लीपासून १० मैलांवर एक डेअरी स्थापण्याचा तिचा उद्देश आहे. नागपुरचे रा. व. सर माधवराव देशपांडे, के. बी. ई. हे तिचे एक डायरेक्टर आहेत. कंपनीने सर्वांचा व नफ्याचा अंदाज खालीलप्रमाणे केला आहे:—

क्र.	वस्तु	प्रत्येकी	रुपये
१	१०० एकर जमीन, कुंपणाच्या सर्वासह		
		१,००० रु.	१,००,०००
२	४०० म्हशी, प्रत्येकी ५०० रु.		२,००,०००
३	१०० गाई, प्रत्येकी ३०० रु.		३०,०००
४	मशिनरी वगैरे		६०,०००
५	भांडी, व्हाने इ.		५०,०००
६	खेळते भांडवल		४०,०००
७	प्राथमिक सर्व व ब्रोकरेज		२०,०००

एकूण ५,००,०००

प्रत्येक शेरास सरासरी २ आणे नफा ह्या हिशेबाने कंपनीस दररोज सरासरीने १,००० रु. नफा व्हावा, अशी अपेक्षा आहे. श्री. विद्याभूषण चोप्रा हे कंपनीचे मॅनेजिंग डायरेक्टर आहेत.

दोन नवऱ्यांतून एकाची निवड!

हॅरोल्ड जोड ह्या अमेरिकन वैमानिक लेफ्टनंटला जपान्यांनी युद्धकैदी केले. परंतु अमेरिकेस त्याप्रमाणे कळविले नाही. ब्रह्मदेशांत त्याचे विमान कोसळल्यापासून एक वर्षपर्यंत “बेपत्ता” च्या यादीत त्याचे नांव होतें. पुढे अमेरिकन युद्धवात्याने अधिकृतरीत्या तो मरण पावला असल्याचे जाहीर केले. त्यानंतर दोन माहिण्यांनी त्याची पत्नी मिसेस जोड हिने एनसाइन रॉबर्ट मॅकडोवेल ह्याचेशी विवाह केला. मे १९४५ मध्ये तिला आपला पहिला पती रंगूनच्या इस्पितळांत सुखरूप असल्याची वार्ता कळली. तिने त्याला लागलीच तार पाठविली, “तुम्ही जिवंत आहांत, हे ऐकून फार आनंद झाला, भेटीची वाट पहात आहे.” अर्थात् तिचे दुसऱ्याहि नवऱ्यावर प्रेम होतेंच. दुसरा विवाह करण्यांत तिचा कोणताहि अपराध नसल्याकारणाने, दोहोंपैकी कोणताहि नवरा निवडण्याचा तिला अधिकार प्राप्त झाला. “मॅकडोवेल हा कांहीं बाबतींत जोडपेक्षा चांगला होता. परंतु जोडवरच माझे प्रेम जास्त आहे” असे म्हणून ती आपल्या मूळ घरी रहावयास गेली. इकडे कलकत्यास जोडला ही बातमी कळताच तो उद्गारला, “मी नशीबवान आहे सरा!”

मध्यहिंदुस्थान-रजपुताना सहकारी परिषद

मध्यहिंदुस्थान व रजपुताना सहकारी परिषदेचे चौथे अधिवेशन कोटा येथे सप्टेंबर, १९४५ मध्ये कोटा संस्थानचे विद्यमाने भरणार आहे. गेल्या वर्षीचे अधिवेशन भरतपूर येथे झाले.

दि व्हलकन इन्शुरन्स कं. लि.

—पुणे शाखा—

१७९, कर्वे बिल्डिंग, लक्ष्मी रोड.

आग, मोटार, अपघात व वर्कमेन्स कॉम्पिन्सेशन ह्यांचे विमे स्वीकारणारी प्रमुख स्वदेशी कंपनी.

एजन्सी व इतर माहितीसाठी चौकशी करा :

ब्रॅच सेक्रेटरी.

उद्यम सावण विशेषांक

उद्यम मासिकाचा ऑगस्ट १९४५ चा अंक सावण विशेषांक म्हणून प्रसिद्ध झाला आहे. त्यांत डॉ. सदगोपाळ, डॉ. सेल्टोर, श्री. भागवत, श्री. चौबे ह्यांचे सावणाच्या घंघावर माहितीपूर्ण व मार्गदर्शक लेख प्रसिद्ध झाले आहेत. श्री. बापूराव वाकणकर ह्यांचा "सावण तयार करणे" हा लेख प्रस्तुत विशेषांकातील मध्यवर्ती लेख असून त्यांत श्री. वाकणकर ह्यांनी आपले शास्त्रीय ज्ञान व अनुभव ही वाचकांस मुक्त हस्तानें उपलब्ध करून दिली आहेत.

दि सांगली बँक लि., सांगली

वरील बँकेस १९४४ साली २ लक्ष रुपये वसूल भांडवलावर व ६० लक्ष खेळत्या भांडवलावर ३८,१३४ रुपये निवळ नफा झाला. बँकेचे रिझर्व व इतर फंड सुमारे २ लक्ष रुपयांचे होते, त्यांत आतां १७ हजारोंची भर पडली आहे. भागीदारांना ९% करमाफ डिव्हिडंड देण्यांत आले. बँकेचे काम योग्य दक्षतेने चालू आहे. तिच्या नऊ ठिकाणी शाखा आहेत. बँकेची वार्षिक सभा १० जुलै रोजी झाली.

सरस्वती म. संस्थेचा नवीन स्तुत्य उपक्रम

सेडेगावांत उपयुक्त पद्धतीने शाळा चालवण्याचे कार्य ह्या संस्थेने श्रमपूर्वक चालवले आहे. सेडेगावी लोकांसाठी औषधोपचाराची सोय करण्याचा कार्यक्रमहि तिने आतां हातीं घेतला असून पुण्याजवळच्या किवळे गावांत अलीकडे आरोग्यकेंद्र चालू केले आहे. हा उपक्रम अभिर्नर्दीय आहे, पण त्याचा विस्तार आणि यश ही लोकाभ्रयावरच अर्थात अवलंबून आहेत.

आयुर्वेद रसशाळा पुणे, लि.

३१ मे, १९४५ अखेर संपलेल्या वर्षी वरील कंपनीने ३,३७,१२७ रुपयांची विक्री केली, म्हणजे विक्रीत ६५,००० रु. वाढ झाली आहे. कंपनीला निवळ नफा ३५,३५७ रुपये झाला. गेल्या वर्षी तो २४,०४५ रुपये होता. वृत्तांत वर्षीत बँडिट लॅबोरेटरीचा नवा उपक्रम करण्यांत आला आहे. त्या कामासाठी एक स्वतंत्र अनुभवीक केमिस्ट नेमण्यांत आला असून मद्यार्क पद्धतीने औषधे तयार करण्याचे काम सुरू झाले आहे. साधारण भागीदारांना ५% (वजा रुपयांस ४ आणि ९ पै कर) डिव्हिडंड मिळणार आहे.

निनाद (अँडव्हर्टायझिंग) लि., मुंबई

वरील जाहिरात कंपनीच्या कार्याचे उद्घाटन शुक्रवार ता. ३ रोजी इ. अँड प्र. अँड अरन्स कंपनीच्या इमारतीत श्री. डहाणूकर ह्यांचे हस्ते झाले. कंपनीची कचेरी देवकरण मॅन्शन, प्रिन्सेस स्ट्रीट, येथे आहे.

स्टेशन, मोटारस्टँड व पोस्ट ऑफिसपासून
अवघ्या पांचच मिनिटांचे रस्त्यावर
बेळगांव येथील एकच प्रसिद्ध ठिकाण
महाराष्ट्र भुवन
लॉजिंग बोर्डिंगची उत्कृष्ट सोय
बेळगांव] [मालक:—वाय. व्ही. सहस्रबुडे

हिंदू-मुस्लिम ऐक्याचा प्रश्न !

चारशें वर्षांपूर्वी मोंगल सम्राट बाबर व
'हुमायूँ' यांनी कसा सोडविला तें
'मेहबूब चित्र'

‘हुमायूँ’ मध्ये
पहा
रोज ३ खेळ :

३; ६॥ व १० वाजतां.

पॅरेमाऊंट-पुणे] सिलेक्ट प्रकाशन [६ वा सातवडा

कर्णमधुर संगीत- नयनमनोहर नृत्ये-

अफाट साहसे-यांची रेलचेल

म्हणजेच

नवयुगाचा नवा
सामाजिक
बोलपट !

पन्ना

दिग्दर्शक-
नजम नकवी.

—भूमिका—

गीता निजामी, जयराज, डेविड, कुसुम देशपांडे.

८ वा आठवडा !

श्रीकृष्ण-पुणे

फोन नं. ९११००१

रोज ६॥ व १० वाजतां.

शनि. रवि. सोम. जादा खेळ ३॥ वा.

आगाऊ ति. विक्री थिएटरवर नेहेमीप्रमाणे.

—पिअरलेस प्रकाशन—

“सासू” पहाण्यासाठी सुनांचे माहेरघर
झालेल्या “डेक्न” मध्ये

आयना अर्थात सासू

रोज शेंकडो सुना प्रत्यही घेतात.

लोकावडीचा ५ पांचवा सातवडा !

राजकुमारी, झुलोचना, याकूब, लीला, कौसल्या, गोप, त्रिलोक, मिर्सा.

रोज फक्त २ खेळ ७ व १० वा.

शनि. रवि. सोम. व शुद्धीचे दिवशी मॅटि. ५ वा. रिसर्वेशन १० ते १२

—हॅपि डायमंड प्रकाशन—

हे पत्र पुणे, पेट मॉधुडां घ. नं. ११५११ कार्यालय छापसान्यात रा. विहल हरि बर्वे, यांनी छापिले व

रा. श्रीपद धामन काळे. बी. ए. यांनी 'दुर्गाधिवास.' मॉधुडां, घ. नं. १२५१११. पत्रे ३४४ येथे छापिले